МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНИВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

ЄДНІСТЬ НАВЧАННЯ І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – ГОЛОВНИЙ ПРИНЦИП УНІВЕРСИТЕТУ

Матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів та аспірантів

Інституту філософської освіти та науки

6-10 квітня 2015 року

Київ – 2015

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту філософської освіти та науки
(протокол №10 від 17 червня 2015 року)

Редакційна рада:

І.І.Дробот – директор Інституту філософської освіти та науки, завідувач кафедри історії та філософії історії, доктор історичних наук, професор

Л.В.Долинська – заступник директора Інституту філософської освіти та науки з наукової роботи, завідувач кафедри психології, кандидат психологічних наук, професор

В.Д.Бондаренко – завідувач кафедри культурології, доктор філософських наук, професор

Н.Г.Мозгова – завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор

Т.В.Розова – завідувач кафедри філософської антропології, доктор філософських наук, професор

Т.І.Андрущенко – завідувач кафедри етики та естетики, доктор філософських наук, професор

Ю.Г.Легенький – завідувач кафедри дизайну та реклами, доктор філософських наук, професор

О.В.Темрук – кандидат психологічних наук, доцент

Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів та аспірантів Інституту філософської освіти та науки 6-10 квітня 2015 року / Ред. рада І.І.Дробот (голова) та ін. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – 137 с.

2. Кривошея Т. О. Естетичне виховання в сучасному культуротворчому процесі: автореф. дис. д-ра культурології: 26.00.01 / Кривошея Тетяна Олександрівна; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. - Київ, 2014. - 36 с.

3. Бондаревська І. А. Значення дефініції естетики для розвідок у галузі історії естетики / Бондаревська І. А. // Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – Т. 25 : Філософія та релігієзнавство. – К., 2004. – С. 30–34.

4. Естетика в Україні: сьогодення і майбутнє [Електронний ресурс] : мат-ли круглого столу часопису «Філософська думка» (25 вересня 2009 року). – Режим доступу: http://www.philosophy.ua/lib/6bondarevska-fd-6- 2009.pdf

5. Левчук Л. Т. «Нормативна естетика» Валентина Асмуса: «за» і «проти» / Л. Т. Левчук // Гуманітарний часопис : зб. наук. праць / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т». – Х. : ХАІ, 2012. – № 3. – С. 5–15.

6. 12. Левчук Л. Т. Періодизація історії естетики як теоретична проблема / Л. Т. Левчук // Філософія етнокультури та морально-естетичні стратегії громадянського самовизначення : зб. наук. ст. / Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Міжнародний фонд «Відродження». – Чернігів, 2006. – С. 3–5.

7. Павлова О. Ю. Онтологічний статус естетичного досвіду / О. Ю. Павлова. – К. : Парапан, 2008. – 262 с.

8. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.yur-info.org.ua/doc/1737798/Pro-zatverdzhennia-Kontseptsii-khudozhno-estetichnogo-vikhovannia-uchniv-u-zagalnoosvitnikh-navchalnikh-zakladakh-ta-Kompleksnoi-programi-khudozhno-estetichnogo-vikhovannia-u-zagalnoosvitnikh-ta-pozashkilnikh-navchalnikh-zakladakh#

УДК 130.2:378.091.12.011.3-051

ШУЛЬГА Т.Ю.,
старший викладач кафедри етики та естетики

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПРАКТИКА В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація: Доведено значення культурологічної практики у системі підготовки майбутнього педагога як інноваційної форми навчального процесу.

Ключові слова: культурологічна практика, Педагогічна Конституція Європи, модернізація навчального процесу, культурна рефлексія.

Шульга Т.Ю. **КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА В КОНТЕКСТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ВИСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Аннотация: доказано значение культурологической практики в системе подготовки будущего педагога как инновационной формы учебного процесса

Ключевые слова: культурологическая практика, Педагогическая Конституция Европы, модернизация учебного процесса, культурная рефлексия.

Shulha T.Y. **THE CULTURAL STUDIES PRACTICE IN THE CONTEXT OF HIGHER PEDAGOGICAL**

Annotation: The article determines the value of cultural practice in the training of the future teacher as an innovative form of educational process.

Keywords: cultural practice, Pedagogical Constitution of Europe, upgrading of educational process, cultural reflection.

Згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту» вища освіта визначається як «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [3]. Питання формування ціннісно-світоглядних орієнтацій є безперечно актуальними для майбутнього педагога. Провідною є роль вузу у формуванні та вдосконаленні цих орієнтацій. Поступово авторитаризм в освіті, основою якого є нав'язування, примушування та обмеження, поступається демократичним підходам, які ґрунтуються на автономії, толерантності та гуманізмі. За словами В.О.Сухомлинського, саме спрямованість на людину, здатність поважати іншого є найголовнішим у вчителя: «Навчитися любити дітей не можна в жодному навчальному закладі, ні за якими книгами, ця здатність розвивається в процесі участі людини у суспільному житті, її взаємовідносин з іншими людьми» [4, с. 262].

Окрім завдань професійної підготовки майбутнього педагога, не менш значущим напрямом діяльності вузу є створення умов для розвитку творчих здібностей студентів, якісне задоволення їх соціокультурних потреб, організації духовно-культурного життя. Культурологічна практика, яка є сучасним «know how» в освітньо-виховній діяльності НПУ імені М.П. Драгоманова, виступає однією з тих умов, що органічно поєднує професійне становлення, формування світогляду та реалізацію інтересів майбутнього педагога.

У Педагогічній Конституції Європи (далі – Конституція) людина розглядається як «об'єкт європейської життєдіяльності, здатний до співжиття у полікультурному суспільстві у мирі і злагоді, за принципами свободи, гуманізму і справедливості. <…> Учитель покликаний суспільством бути провідником демократичних ідей та високої моралі. Навчаючи дітей і молодь, формуючи їх світогляд і культуру, він здатен виховати у нового покоління прагнення до толерантності, ефективної співпраці, солідарності, відповідальності у суспільному європейському домі» [1, с. 441]. У розділі 9 Конституції, приділяється окрема увага практичній підготовці «нового вчителя». Безумовно, провідною є педагогічна практика, яка є «джерелом (і механізмом) освоєння соціального і педагогічного досвіду, постає у якості критерію істини педагогічного процесу», але не менш важливою є і культурологічна практика. Таке значення культурологічної практики зумовлене сучасними вимогами глибоко модернізувати практичну підготовку майбутнього вчителя, забезпечити її безперервність і послідовність, та навчально-соціальну направленість. Необхідно підкреслити зміст статті 9.5 цього ж розділу Конституції: «Особливе навантаження покладається на громадянську практику майбутніх педагогів; вона має наскрізний характер і здійснюється протягом всього процесу їх підготовки; її головна мета – інтегрувати майбутнього фахівця в систему суспільних відносин, сформувати громадянські якості, убезпечити вчителя від «споглядацького» ставлення до життя, сформувати його активну громадянську позицію» [1, с. 448]. Як відомо, громадянська позиція, громадянські почуття, пов'язані з країною проживання, неможливі без любові до Батьківщини, обов'язку її захищати, поваги до символів держави, її культури, мови, традицій, історії, почуття громадянської гідності. Таким чином, через суспільну практичну діяльність, яка реалізується у культурологічній практиці студенти здобувають компетенції громадянина України.

Останні світові тенденції у педагогічній сфері характеризуються інтеграційними процесами школи з соціокультурними інститутами. Наведемо декілька прикладів зі світового досвіду [2 , с. 514, 522]. У США музей і школа співпрацюють дуже давно. Співпраця відбувається на двох рівнях: організовуються курси підвищення кваліфікації для викладачів, проводяться робочі наради для співробітників музею та шкільних педагогів, розробляються спеціальні проекти, пропонуються різноманітні програми й заходи для учнів: у музеї, школі, комбіновані. При музеях організовують дитячі групи із прослуховування казок різних народів, гуртки, де діти здійснюють театральні постановки на прочитані сюжети. Художні музеї ознайомлюють дітей із творами відомих майстрів, організовують бесіди про мистецтво, лекції-концерти, гуртки малюнка, скульптури, різноманітних ремесел, фотографій. Характерним для освіти Німеччини є бажання інтегрувати так звану шкільну культуру в загальний культурний процес, спроба зрівняти її в правах із визнаними формами «дорослої культури». Цікавим у цьому плані є досвід «Шкільного цирку» в м. Дуйсбурзі. Увесь підготовчий процес – від створення декорацій до тренувань – відбувається на заняттях. За кілька років існування шкільного цирку ніхто із дітей не став професійним циркачем. Проте внаслідок творчої роботи діти набули комплексного поєднання таких якостей, як впевненість у собі, організаторські здібності, почуття гармонії, образне мислення, потреба у творчості, уміння керувати своїм тілом.

Історично-культурний досвід України, сконцентрований у музеях, театрах, експозиційних залах, мистецьких центрах, галереях тощо, має бути частиною навчального процесу. Тому головним завданням культурологічної практики є формування світоглядних основ студента, розкриття творчого потенціалу та підвищення рівня загальної культури майбутніх педагогів через ознайомлення з мистецько-культурними пам'ятками столиці, музеями, театрами та діяльністю видатних постатей української та світової культур, що сприятиме формуванню єдності освіти і культури, вихованню патріотизму та національної гідності, наповненню професійної діяльності майбутніх фахівців знаннями національної та світової культури. Культурологічна практика передбачає низку завдань: 1. Формування цілісного світогляду студента в процесі оволодіння мистецько-культурною спадщиною. 2. Формування творчого потенціалу студента у його майбутній професійній діяльності. 3. Формування естетичної культури студента та розвиток його естетичного смаку. 4. Ознайомлення з основами аналізу творів мистецтва. Культурологічна практика забезпечує умови для культурної рефлексії, тим самим позиціонується як навчальна. Саме у спеціально організованих умовах практичної підготовки студенти не тільки збагачують свій культурний досвід, засвоюють та переосмислюють його, а й готуються до передачі цього досвіду майбутнім поколінням у подальшій професійній діяльності.

Література

1. Андрущенко В. Педагогічна Конституція Європи // Конституцізація освітнього простору Європи: аксіологічний вимір / В.П. Андрущенко, Т.В.Андрущенко, В.Л.Савельев. – К.: «МП Леся», 2014. – С. 428-459.

2. Естетика: навчальний посібник для педагогів / за ред. Т.І.Андрущенко. - К.: «МП Леся», 2014. - 613 с.

3. Закон України «Про вищу освіту». – Електронний ресурс: Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

4. Сухомлинский В.А. О воспитании / В. Сухомлинский. – М.: Политиздат, 1979. – 3-е изд. – 270 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ

МОЗГОВА Н.Г. Щодо історичної ролі київської філософської школи XIX ст. для сучасного філософського дискурсу……3

ГЛУШКО Т.П. Інноватівність як основний чинник економічного успіху нації……6

ОБЛОВА Л.А. Изгибы и перегибы души……7

ПАВЛОВСЬКА О.В. Проблеми викладання логіки: до питання визначення предмету філософської логіки……9

МОЗГОВА Т.А. Ціннісні настанови і норми як регулятори поведінки японців……11

НАЗАРЕНКО М.С. Аксіологічний вимір інформації……14

БЕРЕЗІНЕЦЬ І.В. Г. Челпанов: співвідношення духовного та тілесного……17

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ

ДРОБОТ І.І. Українська державність у баченні консерваторів-монархістів 1920-30-ті рр. ……21

ПРОХОРЕНКО О.А. Громадянська освіта в Україні……24

БАКУМЕНКО О.П. Синергетичний підхід до дослідження тенденцій історичного розвитку…….26

МАЛЕЖИК Д.І. Рівень та якість життя західноукраїнської творчої інтелігенції в повоєнний період (1945–1953рр.)……29

ЛОГВИНЕНКО О.В. До проекту закону про освіту……32

ВОЙТОВСЬКИЙ А.О. Сутність та зміст сугестивних технологій маніпулятивного впливу на психологію індивіда. Науково-історичний аспект та сьогодення……36

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ФІЛОСОФСЬОКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

КРИЛОВА С.А., ХАМІТОВ Н.В. Феномен соборності культури: соціальне партнерство в його граничних і метаграничних вимірах……40

МАТВЄЄВ В.О. Концепція «обожнення» в східному християнстві як універсальна система самореалізації особистості……43

ШКІЛЬ Л.Л. Роль суспільства у подоланні самотності людини……47

КАЧУР К.Л. Екзистенція сім'ї у вимірі сучасного суспільства……49

ПАШИНСЬКА А.В. Методологія метаантропології в контексті екзистенціальної психології……52

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

БУЛАНОВА-ДУВАЛКО Л.Ф. Критичне вивчення теоретичних надбань З. Фрейда психоаналітичним фемінізмом……..…56

ЛЕВИЦЬКА О.М. Слов'янське язичництво у поглядах М.І. Костомарова…….....59

ЖОЛУДЄВА Л.С. Проблема вивчення важкої музики як феномену культури……..62

ЛЕВЧЕНКО О.М. Ісламофобія: сутність феномену……..65

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ

АНДРУЩЕНКО Т.І. Етико-естетична складова ідеї сучасного педагогічного університету…..…68

ГРИЦАЄНКО П.М. До питання необхідності власного досвіду зла сучасної людини……72

ЛОБАНЧУК О.А. Естетичні аспекти наукової спадщини В.Вернадського……....74

МАГЕРЯ О.П. Етико-релігійні аспекти феномену працелюбності……77

ПОКОТИЛО К.М. Методологічні парадигми у сучасній естетиці……..……80

СКРИПНІКОВА С.В. Естетика в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку……...…83

ШУЛЬГА Т.Ю. Культурологічна практика в контексті модернізації вищої педагогічної освіти….86

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ

ДОЛИНСЬКА Л.В. Формування духовних цінностей майбутнього вчителя як чинник відродження національної культури……..89

ЛИСЯНСЬКА Т.М. Моніторинг особливостей мислення як когнітивного процесу в учнів підліткового віку……93

СТРОЯНОВСЬКА О.В. Феномен психологічної культури майбутнього фахівця-педагога……97

МАТЯШ-ЗАЯЦ Л.П. Теоретичні засади формування конфліктної компетентності майбутніх вчителів……99

САГАЙДАК С.П. Особливості взаємозв'язку невербальних засобів спілкування та емпатії у міжособистісному спілкуванні……..……102

АЛІЄВА Е. Вплив когнітивних чинників на формування здатності студентів до самостійного життєвого вибору……..……105

БРАЧУН О.С. Коучинг як технологія підвищення успішності особистості……108

ВЛАСЕНКО І.А. Теоретичні та методичні засади організації тренінгу активізації конструктивного потенціалу внутрішньоособистісних конфліктів учителів……..110

ВЛАСЕНКО І.А., МАТЯШ-ЗАЯЦ Л.П. Особливості структури внутрішньо особистісного конфлікту у професійній діяльності вчителя……114

ЄМЯШЕВА М.Ю. Особливості мовлення логопеда……..……116

КЛІМОВА Д.В. Проблема визначення поняття психологічної готовності до професійної діяльності……..119

КУЧЕР С. Актуальність дослідження толерантності як умови психологічної готовності жінок до майбутнього материнства……121

ПЕТРЕНКО В.Є. Порівняння чинників виникнення тривожності у старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів різних типів……124

УШАКОВА К.Ю. Основні наукові психологічні підходи до вивчення проблеми професійної «Я-концепції»……..127

ЧЕРПАК М.В. Феномен лідерства у зарубіжній та вітчизняній психології……130